

# Otázky pro SZZ, obor Filmová, divadelní, televizní a rozhlasová studia, NM (Mgr.)

(2018)

## FILM

### F 1. Historický vývoj teorie filmu

Přehledově popište vývoj teorie filmu, její základní etapy, proudy a zlomy ve vývoji.

Literatura:

Guido Aristarco, Dějiny filmových teorií. Praha 1968.

Francesco Casetti, Filmové teorie 1945–1990. Praha 2008.

Robert Stam, Film Theory: An Introduction. Malden 2000.

Robert Stam, Toby Miller, Film Theory: An Anthology. Malden 2000.

### F 2. Ruský formalismus a jeho pozdější ozvuky v teorii filmu

Pojednejte teoretické principy ruského formalismu a vyložte jeho pozdější reflexi v teorii filmu.

Literatura:

Peter Mihálik (ed.), Sovietska filmová teória dvadsiatych rokov. Bratislava 1986.

Peter Steiner, Ruský formalismus. Metapoetika. Brno 2011.

David Bordwell, Kristin Thompsonová, Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu. Praha 2010.

Kristin Thompsonová, „Neoformalistická filmová analýza – jeden přístup mnoho metod“. Iluminace 1998, č. 1, s. 5–36.

### F 3. Filmová naratologie a vliv kognitivní psychologie

Jmenujte hlavní představitele filmové naratologie a vysvětlete jejich naratologické koncepty včetně terminologie. Časově vymezte vliv kognitivní psychologie na filmovou naratologii, jmenujte hlavní představitele, spisy a vysvětlete základní myšlenky.

Literatura:

David Bordwell, Narration in the Fiction Film. Madison 1985.

Seymour Chatman, Dohodnuté termíny: rétorika narativu ve fikci a filmu. Olomouc 2000.

Seymour Chatman, Příběh a diskurs: Narativní struktura v literatuře a filmu. Brno 2008.

### F 4. Teorie filmové adaptace

Charakterizujte metodologický vývoj teorie filmové adaptace, jmenujte hlavní představitele a jejich práce.

Literatura:

Petr Bubeniček, „Filmová adaptace: Hledání interdisciplinárního dialogu“. Iluminace 2010, č. 1, s. 7–21. Online:

[http://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/clanky/bubenicek\\_1\\_2010.pdf](http://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/clanky/bubenicek_1_2010.pdf).

Kamilla Elliotová, „Literatura ve filmu v kontextu diskusí nad obsahem a formou“. Pandora 2010, č. 20, s. 58–104.

Linda Hutcheon, Teória adaptácie. Brno 2012.

Brian McFarlane, Novel to Film. An Introduction to the Theory of Adaptation. Oxford 1996.

### **F 5. Feministická teorie filmu po roce 1975**

Přibližte vývoj feministického proudu teorie filmu z let 1975–1990, který následoval po stěžejní práci Laury Mulveyové o vizuální rozkoši.

Literatura:

Petra Hanáková, Pandořina skříňka, aneb co feministky provedly filmu. Praha 2007.

Laura Mulveyová, „Vizuální rozkoš a narativní film“. Iluminace 1995, č. 3, s. 43–52.

Sue Thornham (ed.), Feminist Film Theory. A Reader. Edinburgh 1999.

### **F 6. Nová filmová historie**

Z teoretického hlediska vysvětlíte vliv sociologických metod využívaných v tzv. nové filmové historii, jmenujte hlavní představitele a představte jejich vybraná díla.

Literatura:

Robert C. Allen, Douglas Gomery, Film History: Theory and Practice. New York, 1985.

James Chapman, Mark Glancy, Sue Harper (eds.), The New Film History: Sources, Methods, Approaches. London 2007.

Petr Szczepanik (ed.), Nová filmová historie. Praha 2004.

### **F 7. Teorie dokumentárního filmu a vliv dokumentu na hraný film**

Jmenujte představitele a základní teoretická východiska dokumentaristických škol zabývajících se kategorií „skutečnosti“ (kino-oko, britská škola dokumentu, free cinema, cinéma vérité, direct cinema). Která období vývoje světové kinematografie jsou příznačná vstupem dokumentaristických metod do hraného filmu? Popište, jakým způsobem se dokumentaristické techniky projevovaly v konkrétních dílech (základní periodizace; ideologické příčiny a estetické důsledky vstupu dokumentaristických metod do hraného filmu).

Literatura:

Guy Gauthier, Dokumentární film, jiná kinematografie. Praha 2004.

Bill Nichols, Úvod do dokumentárního filmu. Praha 2010.

Carl R. Plantinga, Rhetoric and Representation in Nonfiction Film. Cambridge 1997.

Bordwell, Thompsonová, Dějiny filmu, zejm. 361–380, 555–600.

### **F 8. Experimentální a avantgardní film**

Stručně nastiňte historický vývoj experimentálního a avantgardního filmu ve světové kinematografii (klíčové směry, hnutí a tvůrci; základní estetické principy tvorby; instituce experimentálního a avantgardního filmu).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, Dějiny filmu, zejm. 94–108, 181–192, 325–330, 493–526, 601–628.

Martin Čihák, Ponorná řeka kinematografie. Praha 2013.

Stanislav Ulver, Západní filmová avantgarda. Praha, 1991.

## DIVADLO

### D 1. Performativní obrat v teatrologii a koncepty těla a tělesnosti

Vysvětlete důsledky tzv. performativního obratu v teatrologii. Definujte pojmy performance, kulturní performance a představení s ohledem na jejich použití konkrétními autorkami a autory. Jaké jsou aktuální filozofické a sociálněvědné koncepty těla a tělesnosti a jaké je jejich uplatnění v současné teatrologii?

Literatura:

GIL, José. Paradoxical Body. *The Drama Review*, 2006, 50(4), p. 21–35.

CARLSON, Marvin. *Dejiny divadelných teórií*. Bratislava: Divadelný ústav, 2006, s. 403–433.

FISCHER-LICHTE, Erika. *The Routledge Introduction to Theatre and Performance Studies*. Edited by Minou Arjomand and Ramona Mosse. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2014. Part I: Central concepts of theatre and performance research, p. 5–46.

### D 2. Současné koncepty divadla: antropologie, sociologie a psychologie, interkulturalismus a transkulturalismu v teatrologii

Výchozí premisy a klíčové pojmy divadelněvědného zkoumání z perspektivy inter-/transkulturalismu a kontext postkoloniálních teorií. Koncepty mezikulturní transgrese a kulturní hybridity v divadle. Představte divadelní koncepty v sociálních a humanitních vědách a vysvětlete koncept teatrality.

Literatura:

FIEBACH, Joachim. Zamyšlení nad teatralitou. In: ROUBAL, Jan. *Souřadnice a kontexty divadla: antologie současné německé divadelní teorie*. Praha: Divadelní ústav, 2005, s. 65–80.

SCHECHNER, Richard. Od rituálu k divadlu a zpět: prepletenie účelnosti a zábavy. In: týž. *Performancia: teorie, praktiky, rituály*. Bratislava: Divadelný ústav, 2009, s. 146–181.

BHABHA, Homi K. O mimikry a lidech. In: Týž. *Místa kultury*. Praha: Tranzit, 2012, s. 142–150.

FISCHER-LICHTE, Erika, JOST, Torsten a IRIS JAIN, Saskya (eds.). *The Politics of Interweaving Performance Cultures. Beyond Postcolonialism*. London, New York: Routledge, 2014.

### D 3. Současné teoretické koncepty divadla (divadelní strukturalismus a sémiotika, kognitivní teorie, mediální koncept divadla)

Strukturalistický a sémiotický přístup k divadlu. Objasněte proměnu strukturálně sémiotického pojetí divadla a jeho současné tendence. Vysvětlete koncept „liveness“.

Demonstrujte na konkrétních autorech a autorkách.

Literatura:

MEERZON, Yana. Zpátky do budoucnosti. Současné strukturalistické tendence v analýze divadla a performance. *Divadelní revue*, 2013, 24(3), s. 26–40.

PAVIS, Patrice. Semiology after semiology: in memory of Anne Ubersfeld. *Theatralia*, 2012, 15(2), s. 37–49.

HAVLÍČKOVÁ KYSOVÁ, Šárka. Metafory, kterými hrajeme. Perspektivy a meze české kognitivní teatrologie. *Theatralia*, 2015, 18(1), s. 65–84.

SOFIA, Gabriele. Divadlo jako živý systém. Neurovědy, biologie a komplexita při studiu vztahu mezi hercem a divákem. *Divadelní revue*, 2010, 21(1), s. 53–67.

AUSLANDER, Philip. *Liveness: performance in a mediatized culture*. London, New York: Routledge, 1999. Chapter 1: Live performance in a mediatized culture, p. 10–60.

#### **D 4. Aktuální tendence v současném českém divadle**

Proměna tradičních druhů a žánrů (trendy v loutkovém divadle, podoba současné operní inscenace, tendence v činoherním a pohybovém divadle, včetně nového cirkusu). Vyberte dva z trendů a demonstруйте na konkrétních příkladech inscenací, osobností, souborů.

Literatura:

HERMAN, Josef. O smyslu operního divadla. *Disk*, 2005, č. 14, s. 113-143.

MAKONJ, Karel, DVOŘÁK, Jan. *Od loutky k objektu*. Praha: Pražská scéna, 2007.

CIHLÁŘ, Ondřej. *Nový cirkus*. Praha: Pražská scéna, 2006.

NÁVRATOVÁ, Jana (ed.). *Tanec v České republice*. Praha: IDU, 2010.

*Theatralia* 2011, 14(2), 45–88.

Doporučené záznamy:

Řecké pašije (záznam inscenace J. A. Pitínského v MDO, 2017), Z mrtvého domu (D. Špinar, záznam z ND, 2015), Bludný Holanďan (J. Heřman, záznam z DJK Plzeň, 2004), Osud (R. Wilson, záznam z ND, 2002), Julietta (D. Pountney, záznam z ND, 2000), Tosca (V. Morávek, záznam z ND, 2000), Lady Macbeth Mcenského újezdu (D. Radok, záznam z ND, 2000), Braniboři v Čechách (P. Lébl, záznam z ND, 1997), Osud (J. Nekvasil, záznam z NDM, 2018), Z mrtvého domu (D. Špinar, záznam z ND, 2015), Káťa Kabanová (J. Nekvasil, záznam z NDM, 2012), Osud (R. Wilson, záznam z ND, 2002), Happy Bones (Matija Solce, 2014), Poslední trik Georgese Meliese (J. Havelka, záznam Divadlo Drak, 2016).

#### **5. Aktuální tendence ve světovém divadle**

Dramaturgické strategie ve světovém divadle v souvislostech globalizace (od 70. let 20. století), proměny tanečního a performativního umění prizmaty tělesnosti a identity (ve 20. a na počátku 21. století), nejvýraznější projevy současného politického divadla a dokumentárního divadla. Vyberte dva trendy pro podrobnější objasnění a demonstraci. Literatura:

LEPECKI, André. *Exhausting Dance: Performance and the Politics of Movement*. Abingdon, New York: Routledge, 2006.

ALZACHER, Florian (ed.). *Not just a mirror: looking for political theatre today*. Berlin: Alexander Verlag, 2015.

ROMANSKA, Magda (ed.). *The Routledge Companion to Dramaturgy*. Abingdon: Routledge, 2015, p. 111–165.

#### **D 6. Tendence české divadelní historiografie v kontextu 20. století do současnosti**

Proměny české divadelní historiografie v průběhu 20. století, metodologická východiska po roce 1989 a interdisciplinární aspekty současných konceptů výzkumu dějin divadla, včetně podnětů ze zahraničí a jejich aplikace v českém kontextu. Uveďte příklad publikací a autorů. Literatura:

POSTLEWAIT, Thomas: *The Cambridge Introduction to Theatre Historiography*. Cambridge: CUP, 2009.

ROUBAL, Jan (ed.). *Souřadnice a kontexty divadla. Antologie současné německé divadelní teorie*. Praha: Divadelní ústav, 2005.

STORCHOVÁ, Lucie a kol., *Koncepty a dějiny. Proměny pojmů v současné historické vědě*. Praha 2014, s. 15–31.

### **D 7. Postupy scénografie ve světovém divadle od 60. let 20. století**

Modernistický a postmodernistický přístup ke scénografii a jejich podstata. Demonstrujte na konkrétních příkladech tvorby. Jak současná scénografie a kostýmní design pracuje s tělesností a její političností? Pražské Quadriennale a jeho význam pro diskusi o scénografii.

Literatura:

ARONSON, Arnold. *Pohled do propasti: eseje o scénografii*. Praha: Divadelní ústav, 2007.

ARONSON, Arnold (ed.). *The Routledge Companion to Scenography*. Oxon, New York: Routledge, 2017, p. 79–181.

KUBUROVIĆ, Branislava a LOTKER, Sodja (ed.). *Shared space: music, weather, politics: new approaches to scenography: Prague Quadrennial 2015*. Prague: Arts and Theatre Institute, p. 46–71.

### **D 8. Proměny moderního dramatu**

Důsledky tzv. krize dramatu první poloviny 20. století a transformace dramatu v divadelní text. Demonstrujte na konkrétních textech obsahovou i formální specifičnost tzv. divadelního textu a uveďte souvislosti vývoje divadelního textu s érou postdramatického divadla.

Odlišnost pojmů „drama“ a „divadelní text“. Souvislost této proměny s pojmy „performativní obrat“ a „postdramatické divadlo“.

Literatura:

LEHMANN, Hans-Thies. *Postdramatické divadlo*. Bratislava: Divadelný ústav, 2007, s. 33–49 a 171–183.

PAVLIŠOVÁ, Jitka. *Vývojové tendence rakouské dramatiky po roce 2000*. Brno: FF MU, disertační práce (nepubl.), 2012, s. 35–89.

AUGUSTOVÁ, Zuzana, JIŘÍK, Jan a JOBERTOVÁ, Daniela (eds.). *Horizonty evropského dramatu. Současný divadelní text mezi dramatickými a postdramatickými tendencemi*. Praha: NAMU, 2017.

## TELEVIZE A ROZHLAS

### TR 1. Televize v éře konvergence

Definice a projevy konvergence, ekonomické a formální aspekty TV v éře konvergence, product placement a průmyslové aspekty reality TV

Literatura

BUTLER, G. Jeremy. *Television: Critical Methods and Applications*. Mahwah and London, 2007.

CURTIN, Michael - SHATTUC, Jane. *The American Television Industry*. London, 2009.

JOHNSON, Catherine. *Branding Television*. Oxon, 2012.

BRYANT, Andy, MAWER, Charlie. *The TV Brand Builders*. Londýn, 2016.

FÖRSTER, Kati. Key Success Factors of TV Brand Management: An International Case Study Analysis. In: *Journal of Media Business Studies*. Vienna, 2011.

LOTZ, Amanda. *The Television Will Be Revolutionized*. New York, 2014.

*Showrunners. The Art of Running a TV show*. [TV dokument] 2014.

### TR 2. Koncept Quality TV

Definiční, estetické a hodnotící aspekty quality TV a jejich kritika, vztah quality TV a komplexní TV, pozice quality TV v TV průmyslu

Literatura:

MCCABE, Janet - AKASS, Kim. *Quality TV: Contemporary American Television And Beyond*. 2011.

MITTEL, Jason. *Complex TV. The Poetics of Contemporary Television Storytelling*. New York, 2015.

LACEY, Nick. *Narrative and Genre: Key Concepts in Media Studies*. London, 2000.

CREEBER, Glen ed. *The Television Genre Book*. London, 2005.

### TR 3. Nelineární televize

Rozdíl mezi lineárním a nelineárním modelem TV vysílání v současném TV průmyslu, publika, programové trendy, technologie v kontextu současného nelineárního vysílání, česká/zahraníční podoba nelineárního TV vysílání v současnosti

Literatura:

VAŠÍČKOVÁ, Dorota. *Stream.cz a jeho originální seriálová tvorba*. Praha, 2017.

BARKER, Corey. *The Age of Netflix*. Jefferson, 2017.

JENNER, Mareike. *Binge-Watching: Video-on-Demand, Quality TV and Mainstreaming Fandom*.

JENNER, Mareike. *Is this TVIV? On Netflix, TVIII and Binge-Watching*.

LOTZ, Amanda. *The Television Will Be Revolutionized*. New York, 2014.

### TR 4. Současné trendy v TV průmyslu

Technologické aspekty proměny TV (co je dnes TV?), diváctví, branding, žánr a formát, stylové a programové proměny TV, tematicko-obsahová struktura, produkční a distribuční aspekty současného TV díla, současná česká a zahraniční TV tvorba

Literatura:

CREEBER, Glen ed. *Tele-visions: An Introduction to Television Studies*. London, 2006.

JENNER, Mareike. *Is this TVIV? On Netflix, TVIII and Binge-Watching*.

LOTZ, Amanda. *The Television Will Be Revolutionized*. New York, 2014.

MITTEL, Jason. *Complex TV. The Poetics of Contemporary Television Storytelling*. New York, 2015.

McCARTHY, Catriona. *Evolving Trends in Television Consumption*. Dublin, 2016.  
 CSTonline.com  
 FlowTV.org  
 ceskamedia.cz  
 indiewire.com  
 prixeuropa.eu

#### **TR 5. Současné tendence rozhlasového vysílání**

Proměny českých i zahraničních rozhlasových institucí, digitalizace, podcast, sociální sítě, intermediální trendy.

Literatura

BAZERMAN, Charles – BONINI, Adair – FIGUEIREDO, Débora (eds.). *Genre in a Changing World*. Colorado, 2009.

BESSIRE, Lucas - FISHER, Daniel (eds.) *Radio Fields. Anthropology and Wireless Sound in the 21st Century*. New York and London, 2012.

SHINGLER, Martin, WIERINGA, Cindy. *On Air. Methods and Meanings of Radio*. London: Bloomsbury, 1998.

*Journal of Radio and Audio Media*

#### **TR 6. Teorie nonfikční rozhlasové tvorby**

Dokument, feature, reportáž, dokudrama, specifika žánrů na konkrétních příkladech, stručný historický vhled do vývoje žánrů.

Literatura

ZINDEL, Udo - REIN, Wolfgang (eds.) *Das Radio – Feature: ein Werkstattbuch*. Konstanz, 2007.

HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature. Poetika žánrů*. Brno: JAMU 2010.

NICHOLS, Bill. *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha 2010.

STARKEY, Guy. *Radio Journalism. Journalism Studies: Key Text*. London, 2009.

#### **TR 7. Možnosti analýzy rozhlasového díla (audionaratologie, strukturalismus, sémiotika, teorie žánrů)**

Metodologická východiska, klíčoví teoretici a texty, vztah k naratologickým konceptům v jiných uměnovědách, znakovost auditivního díla, hierarchie složek, aplikace metody na vybraném díle.

Literatura

CRISSEL, Andrew. *Understanding Radio*. London, 1994.

CROOK, Tim. *The Radio Drama*. London, 1999.

HUWILER, Elke. Storytelling by sound: a theoretical frame for radio drama analysis. In. *The Radio Journal – International Studies in Broadcast and Audio Media*. 2005, 1, 3, s. 45 – 59.

CHIGNELL, Hugh. *Key Concepts in Radio Studies*. SAGE Publications, 2009.

HUTCHEON, Linda. *Teória adaptácie*. Brno, 2012.

#### **TR 8. Dramaturgie, programming rozhlasového vysílání**

Tvorba programu, procesualnost rozhlasového vysílání, rozhlasové formátování.

Programming v duálním systému, přesahy programu do marketingových strategií rádií.

Literatura:

HAUSMAN, Karl – MESSERE, Fritz. *Modern Radio and Audio Production*. 10. vyd.

Wadsworth Publishing 2017.

GELLER, Valerie. *Beyond Powerful Radio. A Communicator's Guide To the Internet Age*. Focal Press 2014.

MacFARLAND, David. *Future Radio PRogramming Strategies*.

McLEISH, Robert. *Radio Production*. Oxford, Focal Press 2005.

McCOY, Quincy. *No static :a guide to creative radio programming*. San Francisco, 2009.

## ANALÝZA FILMU, DIVADELNÍ INSCENACE, TELEVIZNÍHO NEBO ROZHLASOVÉHO POŘADU

**Z důvodu koronavirové nákazy a uzavření divadel je mimořádně možné v seznamu uvádět záznamy divadelních představení.**

SZZ probíhají postupně v jednotlivých oborech obvykle s odstupem jednoho týdne.

V rámci zkoušky si student vytáhne jednu otázku, druhou částí zkoušky je analýza.

Titul k analýze zadává komise.

Studující zkušební komisi předkládá vytištěný seznam titulů filmů, představení, TV a rozhlasových pořadů, který slouží jako základ pro zadání analytické otázky.

Seznam má tři části, obsahuje filmy, živě shlednutá divadelní představení (ne záznamy), televizní + rozhlasové pořady. V každé z těchto částí je uvedeno minimálně 16 titulů (TRS: 8 TV + 8 R), dohromady minimálně 48 titulů.

Seznam může být navázán na státnicové otázky u těch otázek, kde je možná demonstrace jevu na konkrétním titulu. Student je schopen prostřednictvím konkrétních titulů demonstrovat téma, jež prezentuje v rámci odpovědi na otázku. V tomto ohledu lze seznam využít již v průběhu odpovědi na otázky z jednotlivých disciplín (film, divadlo, televize a rozhlas). Seznam je sestavován s myšlenkou na to, že kterýkoliv z uvedených titulů může být zvolen jako předmět analýzy.

Samotný výběr analytického přístupu nebo metody analýzy je individuální volbou každého studenta či studentky. Před zahájením rozpravy je třeba analytickou metodu specifikovat zkušební komisi.

Seznam zhlédnutých titulů by měl být vypracován podrobně, s uvedením důležitých faktografických údajů, lze přiložit i odkaz na příslušnou otázku, k níž se titul vztahuje.

Nedostatečný nebo nedůsledně zpracovaný seznam může být důvodem nepřipuštění k SZZk.

Příklady:

DS: Displacement (2016, ch. Mithkal Alzghair, Compagnie Hek-Ma, viděno na festivalu 4+4 dny v pohybu, 2018)

FS: Občan Kane (Citizen Kane, 1941, r. Orson Welles)

TRS – TV: Survivor (TV reality competition, US, ep. 1-37, 2000-2018)

TRS – R: Wireless Night (2015, BBC, Jarvis Cocker, 4 série)